

PRACTICA TEATRALĂ – ÎNTRE SENS ȘI CONSENS

Eugen Păsăreanu

Daniela Lemnaru este unul dintre acei actori și regizori preocupați să reflecteze la arta pe care o practică, iar volumul de față se aseamănă unui partener de dialog redutabil: fără emfază, dar cu degajarea celui care știe ce spune, reușește să atingă subiecte delicate ale creației scenice și să le argumenteze cât se poate de convingător.

Scris alert și atractiv, în formula unor eseuri scurte și percutante, volumul nu navighează pe mărele retoricii pretențioase, ci se orientează în jurul unor întrebări fundamentale ale creației dramatice, cărora încearcă să le răspundă aplicat, apelând la elemente de estetică și la un praxis dramatic propriu, în care regăsim, alături de reflecțiile autoarei, și pe Umberto Eco, Roland Barthes, Jean-Louis Barrault, Konstantin Stanislavski, Mihai Măniuțiu, George Banu ș.a.

Cele trei capitole care circumscriu eseurile: *Autonomia logos – autonomia melpomena*, *Retorica virtuților scenice: actorul și arta sa și Radiografii teatrale – Contraste ale întregului* definesc un liant de substanță între creația preexistentă, cea a prezenței spectacolului de teatru în conștiința publică, a exercițiului cultural a ceea ce înseamnă a merge la teatru și a interpreta *văzutul și nevăzutul* operei, vizitează actorul și arta sa, considerându-l un vehicul creator prin care se materializează *nevăzutul* în *văzut* și *prezent* scenic, pentru a ne racorda în ultimul capitol – sub forma unor interviuri destinate, dar care păstrează tonul profesional – la universul a trei creatori de teatru din generații diferite: Alexa Visarion, Lavinia Bondor și Elena Belciu. Valoarea acestor interviuri rezidă în sinceritatea melanjului între elementul uman și cel profesional, într-un capitol non-ierarhizant în care creatorii privesc înapoi nu cu

mânie, ci interogându-și continuu rolul și rostul în interiorul profesiilor alese.

Provenind din experiența ca regizor și pedagog al artei actorului, eseurile Danielei Lemnaru pledează atât pentru antagonism, cât și pentru reconciliere în constructul scenic, dar, aplicate, desigur, în direcții distincte: prin evidențierea importanței contradicțiilor în formularea personajului, cât și pentru o reconciliere stilistică în creația actorului. Un personaj fără contradicții, fără întrebări și schimbări de parcurs sfârșește de cele mai multe ori îmbălsămat în propriile certitudini, aplatizat atât la nivel uman, cât și scenic, dar, așa cum menționează autoarea, „[...] actorul *antișablonard*, *anticlișeistic*, se ridică împotriva soluțiilor stereotipe, considerând că toate atitudinile unui om în viață, în diverse împrejurări, se adună cumva și se scad, se amestecă neomogen și neplanificat, alcătuind, de fapt, personalitatea aceluși om, iar actorul trebuie să-i reconstituie pe rând toți termenii ecuației, nu numai rezultatul ei“ (p. 112).

Din punctul de vedere al reconcilierii stilistice în creația actorului, aceasta devine necesară pentru a balansa forma novatoare de expresie (elementul ce urmează a fi căutat), cu măiestria, siguranța, tehnica interpretului (căpătată prin exercițiu), dar opunându-se manierismului (confundat uneori cu o marcă a stilului). Cu alte cuvinte, actorul trebuie să abordeze „căi neumblate“ ale expresiei, cu pasul sigur al profesionistului și, în egală măsură, cu mirarea și ingenuitatea descoperirii unui nou început. Sigur că aceste aspecte funcționează mai degrabă la nivelul unui deziderat artistic și nu al unui traseu precis, dar rămân elemente esențiale după care artistul – și cu atât mai mult discipolul, cel aflat la început de drum – se poate orienta în propriile abordări scenice.

Aceste repere ale creației devin esențiale în eseurile Danielei Lemnaru, pentru că autoarea se înscrie în rândul celor pentru care arta nu este doar o suspensie ludică a realității, precum în alte perspective teoretice sau scenice, ci devine o interfață de comunicare, un avatar original sub care viața își manifestă atributele: „Descoperirea și inovația în artă înseamnă nașterea, invenția de forme care descoperă metamorfozat miezul și devenirea vieții, acceptarea și cultivarea unui verb poetic

al existenței, imagine cuceritoare a omului ca generator de energii pozitive și fecunde pentru calitatea vieții în ansamblul ei“ (p.123).

Eseurile propuse pornesc de la concepte de bază împrumutate fie din estetică, fie din teoriile literare sau teatrale, dar reușesc să țintească apele adânci – mai mult tulburătoare decât tulburi – ale creației autentice, într-o extrapolare și o raportare necesară a artisticului la existențial: „Arta valoroasă, autentică, reușește de multe ori să ne apere și chiar să ne vindece de angoasă și disperare. Cum reușește oare?! Să fie la mijloc oare faptul că prin ea și datorită ei avem șansa și privilegiul de a vorbi cu însăși viața, care ne condamnă la o treptată risipire și disipare, la irealitate, cu aceeași tehnică și cu mijloacele ei: punând în calea ei și opunându-i irealități mai mari, o dimensiune a imaginarului mai intensă, mai plină, irealități care, trăite în chip esențial, ne fac să putem accepta și înțelege transfigurările, metamorfozele, reînvierile și farmecele veșnicului început?“ (p.126).

Răspunsurile oferite în volumul de față se dovedesc a fi o pledoarie pentru conjugarea esteticii teatrale cu practica, pentru convergența formei cu conținutul, a stabilului textual cu instabilul și surprinzătorul improvizational, într-o interogație mereu justă a modului în care viața se îngemănează cu arta.

Daniela Lemnaru, *Expresii teatrale între cunoaștere și căutare. Eseuri interpretative*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2017, 190 p.